

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З ІНФОРМАТИКИ

Ірина ЛУПАН

Статтю присвячено досвіду підготовки майбутніх вчителів інформатики до проведення позакласної роботи з інформатики в школі, описано систему наскрізної методичної підготовки, що склалася на кафедрі інформатики Кіровоградського державного педагогічного університету.

The article deals with experiences of future informatics teachers for the extracurricula work with informatics in school, described the system of cross-cutting methodological training that occurred at the Department of Informatics Kirovograd State Pedagogical University.

Постановка проблеми.

Позакласна робота є органічною складовою навчально-виховного процесу. Різноманіття її форм та методів сприяє ефективному її запровадженню у навчальних закладах різного типу, при роботі з різними колективами учнів. Вчителі з цікавістю ставляться до методичних матеріалів з позакласної роботи та охоче діляться власним досвідом [3, 6]. Однак серйозних досліджень або методичних рекомендацій стосовно підготовки майбутніх вчителів до організації позакласної роботи з інформатики знайти важко. В основному форми позакласної роботи розглядаються лише оглядово [9, 13], хоча проводяться дослідження, присвячені безпосередньо обговорюваній тематиці [1, 8, 4].

Основні отримані результати роботи мають певні особливості і потребують спеціальної уваги. На кафедрі інформатики Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка склалася система позакласної роботи. Вона передбачає участь студентів у позакласних заходах на різних етапах організації участі та спостереження й оцінки результатів позакласної роботи. Таким чином за роки навчання кожен

студент так чи інакше залучається до усіх аспектів позакласної роботи з фаху.

На молодших курсах, як правило на другому, студенти педагогічних спеціальностей зі спеціалізації “Інформатика” беруть участь у позакласному заході (зазвичай КВК) як учасники змагання. Ця участь, за умов належної підготовки збагачує їхній досвід позитивними відчуттями, певним чином згуртовує групу, дає можливість проявитися власні особисті риси та уподобання і як ерудит, і як артист.

Під час вивчення курсу методики навчання інформатики на рівні «бакалавр» розробка позакласних заходів виноситься на самостійну роботу, з попереднім обговоренням видів позакласної роботи та дидактичних, виховних і розвивальних цілей, на досягнення яких спрямовано різні види позакласної роботи та різні види діяльності. Спочатку студенти готують газету, кросворди та ребуси інформатичного змісту, а головним завданням є підготовка та проведення позакласного заходу для студентів молодшого курсу.

Основними умовами проведення заходу є обов’язкова участь усіх студентів групи та оригінальність сюжету (принциповою є відмова від копіювання з інших джерел будь-яких зразків сценаріїв та окремих їх частин). Найкращою формою такого заходу виявився КВК (хоча інші форми також можливі), оскільки при сталій структурі (привітання, розминка, конкурси та домашнє завдання), по-перше, досить легко витримати регламент (захід має тривати не більше однієї пари, тобто до 1,5 години); по-друге, виявляється

можливим, розподілити різні види роботи між студентами (одні готують конкурси з усім необхідним для них реквізитом, інші – працюють з командами, консультують та підбадьорюють їх; треті учасники добирають питання для вікторини-розминки і так далі); по-третє, обрана тема змагання не обмежує творчість учасників або авторів сценарію, а навпаки дає поштовх для фантазії; по-четверте, така форма заходу є найбільш масовою, адже крім команди, що виступає на сцені, до КВК буде залучено й інших учасників групи: як уболівальників, глядачів, гримерів, реквізиторів тощо.

Серед заходів, які найбільшою мірою запам'яталися і учасникам, і організаторам, були КВК “В школу привезли комп'ютер” (2003 р.), “Лицарський турнір” (2005 р.), “Комп'ютерне село” (2008 р.), “Студент майбутнього” (2010 р.).

Особливо варто виділити захід, ідея якого від початку і до кінця належить студентам тоді четвертого курсу, – це “гумористична” конференція (2006 р.). За задумом авторів, кожна команда учасників (науково-дослідницька група) мала представити явище (з певної галузі – фізики, математики або інформатики) та довести виявлені під час його дослідження закони. Джерелом натхнення та фоном для подібного заходу стали наукові баталії бакалаврів та магістрів середньовіччя. Організатори також виявили бажання брати участь у змаганні. Однак популяризувати таку форму позакласної роботи не вдалося саме через її виняткову оригінальність.

Формування провідної теми позакласного заходу відбувається під час мозкового штурму, де кожний студент має право висловити свої думки. Разом з темою обговорюються можливі пов'язані єдиною змістовою

лінією етапи КВК. Із запропонованих варіантів обирається найкращий, як правило найбільш цілісний та такий, що не обмежує фантазію команд-учасників.

Оригінальність знайденого рішення робить кожен КВК неповторним та яскравим. Причому усі спроби опублікувати розроблені сценарії потерпіли поразку: неможливо закарбувати притаманний усім таким заходам “дух творчості”, як неможливо виготовити зліпок морської хвилі. Цінність таких позакласних заходів насамперед в їхній актуальності, спрямованості на аудиторію та можливості організаторів. Щоразу дивує добір питань для вікторини (розминки): до розробки питань залучаються найкращі інформатики, а вони, як показує досвід, слідкують за основними тенденціями в галузі інформаційних технологій, змінами апаратних та програмних засобів.

У кожному КВК з'являються зовсім нові конкурси, причому за умовою вони так чи інакше мають бути пов'язані з інформатикою (змістом або ж застосованими при підготовці технологіями). Навіть добір призів командам-учасникам вирішується як творча задача, адже з мінімальними витратами слід дотепно та в стилі обраної сюжетної лінії відзначити і переможців, і переможених.

Ще однією з умов є проведення самого КВК як факультетського заходу та обов'язкова присутність на ньому усіх студентів групи-організатора.

Підготовка такого заходу ставить студентів-старшокурсників у ситуацію близьку до реальної шкільної, з одного боку, і, з іншого, дозволяє обрати саме ту ділянку підготовчої роботи, яка найбільше подобається. Тому зазвичай старшокурсники з ентузіазмом беруться до роботи і не рідко з успіхом використовують свій колективний,

апробований сценарій під час педагогічної практики.

Продовжується підготовка до проведення позакласної роботи вже на п'ятому курсі в рамках спецкурсу "Олімпіадні задачі з інформатики". Підготовка учнів до предметних олімпіад та розробка завдань для відповідних олімпіад шкільного (першого) етапу – ще один вид менш масової, однак не менш важливої форми позакласної роботи. Враховуючи успіхи кіровоградських (олександрійських) школярів на обласних та українських школярів на міжнародних олімпіадах з інформатики, матеріали для підготовки до олімпіад досить широко публікуються, наприклад, в журналі "Комп'ютер в школі та сім'ї" або окремими виданнями [5, 12], для підтримки олімпіадного "руху" створено декілька сайтів, зокрема [14, 15]. Однак розв'язування олімпіадних задач, методика навчання програмування – це питання для окремої розмови. На жаль, у вказаних публікаціях не відображено методику організаційної роботи з учнями. Було б цікаво ознайомитися з досвідом Заслуженого вчителя України Валентина Івановича Мельника (вчителя інформатики Лицею інформаційних технологій Олександрійської міської ради, випускника нашого факультету) та інших вчителів, які успішно готують своїх учнів до участі у фахових олімпіадах з інформатики та інформаційних технологій.

Між тим студенти нашого факультету можуть набувати досвід власне організації та проведення олімпіад у вигляді пасивної практики, виконуючи обов'язки волонтерів-спостерігачів під час проведення обласного (третього) етапу, який протягом декількох років, починаючи з 2005 р. проводиться на базі комп'ютерних класів університету.

Студенти знайомляться із завданнями, беруть участь у розборі задач після олімпіади, мають можливість аналізувати учнівські роботи.

Крім перелічених форм позакласної роботи корисними є і такі, як підготовка до дня відкритих дверей факультету: протягом кількох останніх років студентам третього курсу, які щойно розпочали вивчення методики інформатики, доручається підготувати заняття для учнів випускного класу, запрошених знайомитися з факультетом. Тут важливо показати учням нове, цікаве для кожного із запрошених, і дати можливість кожному навчитись працювати з незнайомим програмним забезпеченням, відчутти або познайомитися з новими функціями відомого.

Висновки. Неможливо переоцінити виховний та дидактичний потенціал вдало застосованих проектних методик, які набули поширення останнім часом [10, 11]. Досвід підготовки навчальних проектів студенти отримують в рамках самостійної роботи з інформатики та методики навчання інформатики упродовж усього періоду навчання на факультеті [2, 7].

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Алексеев А. В. Методическая система организации внеклассных мероприятий по информатике: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. - Красноярск, 1998. – 177 с.
2. Болілий В.О., Копотій В.В., Котьяк В.В. Використання MEDIAWIKI при організації самостійної роботи студентів // Самостійна робота студентів та її інформаційно-методичне забезпечення: проблеми, досвід, методика: Методичний вісник. – Випуск 2. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – С. 56-64.
3. Брейн-ринг з інформатики: Посібник. /Упорядник Н.В.Вовковінська. – К.: Шк. світ, 2007. – 128 с.
4. Гафиуллина О.Н. Практическое изучение методики внеклассной работы по информатике. // Информатика и образование. – 2007. – №5. – С. 83-94.

5. Готуємося до олімпіад з інформатики. / Упоряд. І.Скляр. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.
6. Кудинова В.И. Внеклассная работа по информатике. // Информатика и образование. - 2001. – № 1. – С. 35.
7. Лупан І.В., Копотій В.В. Навчальні проекти для майбутніх вчителів // Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики: Збірник наукових праць. Випуск V. – Т.3: Теорія та методика навчання інформатики. – Кр. Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2005. – С. 165-169.
8. Малев В.В., Малева А.А. Внеклассная работа по информатике: Учебно-методическое пособие для студентов физико-математического факультета. – Воронеж: ВГПУ, 2003. – 152 с.
9. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики: Навч. посібник: У 4-х частинах. / За ред. акад. М.І. Жалдака. – Ч.1: Загальна методика навчання інформатики. – Київ: Навчальна книга, 2003. – С. 170-178.
10. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования [Текст]: учебное пособие / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е.

- Петров; под ред. Е. С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 1999. – 224 с.
11. Патаракин, Е.Д. Реализация творческих и воспитательных возможностей информатики в сетевых сообществах [Текст] // Педагогическая информатика, 2006. – №1. – С. 3–11.
12. Порублёв И.Н., Ставровский А.Б. Алгоритмы и программы. Решение олимпиадных задач. – М.: ООО “И.Д. Вильямс”, 2007. – 480 с.
13. Софронова Н.В. Теория и методика обучения информатике: Учеб. пособие. – М.: Вісш. шк., 2004. – С. 116-122.
14. <http://www.olymp.vinnica.ua/>
15. <http://www.uoi.kiev.ua/>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лупан Ірина Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, декан фізико-математичного факультету.

Наукові інтереси: методика навчання інформатики.

МЕТОД ДИДАКТИЧНОГО ЕКЗЕМПЛЯРИЗМУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Наталія МАНОЙЛЕНКО

В статті розглядаються чинники фокусного формування кваліфікаційних якостей майбутніх учителів технологій через принцип дидактичного екземпляризму в плані використання нових побутових засобів. Наведені варіанти робіт лабораторних практикумів і фрагменти основного змісту експериментальних завдань.

In the article the factors of the focal forming of qualifying qualities of future teachers of technologies are examined through principle of didactics specimenism in the plan of the use of new domestic facilities. The variants of works of laboratory practical works and fragments of basic maintenance of experimental tasks are resulted.

Актуальність проблеми. Впровадження мікроелектронних засобів у процес підготовки вчителів технологій, окрім традиційних дидактичних завдань, виконує завдання

профільного спрямування, а, отже, ґрунтується на принципах і методах, що відповідають теоретико-методологічним основам профільного навчання. Серед них вагомими є: принцип особистісно орієнтованої та профільної освіти, принцип компетентнісної освіти, принцип креативної освіти, принцип розвивального, творчого навчання, принцип відповідності засобів навчання меті та завданням профільного напряму підготовки фахівців.

Підготовка фахівців педагогічної галузі до використання сучасних засобів у професійній діяльності тісно пов'язана з дидактичною системою, що ґрунтується на концепції *креативної*